

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут оперативно-рятувальних сил
Кафедра психології діяльності в особливих умовах

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПРАКТИКУМ З ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ ТА КРИЗОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ»
циклу обов'язкової професійної підготовки
за освітньо-професійною програмою
«Екстремальна та кризова психологія»

підготовки бакалавра у галузі знань
05 Соціальні та поведінкові науки

за спеціальністю 053 Психологія

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах
на 2025-2026 навчальний рік
Протокол від «29» серпня 2025 року №1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Практикум з екстремальної та кризової психології»

Черкаси – 2025 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна «Практикум з екстремальної та кризової психології» для підготовки бакалавра за спеціальністю 053 Психологія, є базовим предметом, що має на меті сформувати у здобувачів вищої освіти необхідні навички з питань організації діяльності психологічної служби ДСНС та особливостей надання психологічної допомоги постраждалим; формування навичок професійно-психологічного відбору особового складу на службу та навчання в освітні заклади ДСНС України, вивчення соціально-психологічного клімату в колективах; ознайомлення із сутністю і змістом екстреної психологічної допомоги постраждалим, зокрема в умовах воєнного стану, методами експрес-діагностики; формування практичних навичок і умінь для використання в практичній діяльності; практичні прийоми здійснення психологічної реабілітації персоналу ДСНС України.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Мохнар Людмила Іванівна, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах, кандидат педагогічних наук.
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет 234. Номер телефону: 096 452 31 08
E-mail	mokhnar_liudmyla@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	Стосуються проблематики психологічного забезпечення професійної діяльності, психологічного захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій.
Професійні здібності	Організаційні та комунікативні якості; навички навчання та викладання; навички організації освітнього процесу та наукової діяльності.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Mokhnar L. I. Psychological approaches of improve ment of the efficiency of communication in the condit ions of anti-crisis management service. International journal of innovative technologies in soc ial science. № 1 (29), 2021. P. 1-5. 2. Mokhnar L. I. Coping behaviour as the way to overcome stress of specialists of fire and rescue units of the state emergency service of Ukraine. Proceedings of the XXVI International Scientific and Practical Conference Social and Economic Aspects of Education in Modern Society. February 25, 2021. P. 28-31. 3. Mokhnar L. I. Influence of distance learning on mental health of applicants of higher education

	institutions of the State Emergency Service of Ukraine. ICERI 2021 Proceedings 14th International Conference of Education, Research and Innovation. 2021. P. 668-671. Фомич, М., & Мохнар, Л. (2023) Екстрена психологічна допомога постраждалим внаслідок ракетного удару по ТЦ «АМСТОР» у місті Кременчуці. <i>Вісник Національного університету оборони України</i>. 76 (6), 193–199. 4. Mokhnar L., Diachkova O. PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF TRAINING OF SPECIALISTS OF STATE EMERGENCY SERVICE OF UKRAINE FOR CONDUCTING THE PROFESSIONAL ACTIVITY IN EXTREME CONDITIONS OF WAR. <i>Габітус</i>. № 55. 2023. 150-154. Vovk N. P., Mokhnar L. I., Diachkova O. M. PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF COMMUNICATION IMPROVEMENT IN THE EMERGENCIES. <i>Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського</i>. Серія: Психологія. Том 35 (74) № 6, 2024.
--	---

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щопонеділка кожного місяця з 14.00 до 15.00 в кабінеті № 234. У разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни — сформувати у здобувачів вищої освіти необхідні навички з питань організації діяльності психологічної служби ДСНС та особливостей надання психологічної допомоги постраждалим; формування навичок професійно-психологічного відбору особового складу на службу та навчання в освітні заклади ДСНС України, вивчення соціально-психологічного клімату в колективах; ознайомлення із сутністю і змістом екстреної психологічної допомоги постраждалим, зокрема в умовах воєнного стану, методами експрес-діагностики; формування практичних навичок і умінь для використання в практичній діяльності; практичні прийоми здійснення психологічної реабілітації персоналу ДСНС України.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна, вечірня)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	Обов'язкова професійна	
Навчальний рік	2025-2026	
Семестр	7-8	7-8
Обсяг дисципліни:		
в кредитах ЄКТС	4,5	4,5
загальна кількість годин	135	135
кількість модулів	2	2
Розподіл часу за навчальним планом (в годинах):		
лекції	14	12
практичні заняття	36	4
семінарські заняття		-
самостійна робота (годин)	85	119
індивідуальні завдання	на вибір	
Форма підсумкового контролю	Залік, іспит	

Передумови для вивчення дисципліни

Пререквізити: основи психологічної практики, основи психокорекції та супервізії, основи соціально-психологічної реабілітації, екстремальна та кризова психологія.

Постреквізити: психологічна підготовка та готовність до діяльності в екстремальних умовах, атестаційний екзамен; виконання та захист кваліфікаційної роботи.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Екстремальна та кризова психологія» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	Абревіатура
Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.	ПР5
Аналізувати психологічні особливості дій осіб в напружених ситуаціях професійної діяльності, регулювати власну поведінку в різноманітних ситуаціях професійної діяльності.	ПР20
Організовувати та надавати невідкладну психологічну допомогу та підтримку особам, які постраждали унаслідок дії стрес-факторів в зоні надзвичайної ситуації.	ПР21
Реалізовувати комплекс заходів, спрямованих на виявлення	ПР22

рівня придатності особи до діяльності в особливих умовах.	
Критично оцінювати та аналізувати механізми різних форм масової поведінки за принципом психологічних чинників її регуляції, прогнозувати поведінку соціальних груп.	ПР24

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності	Абревіатура
Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т. ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).	СК 8
Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.	СК 9
Здатність здійснювати психологічний супровід виконання завдань за призначенням.	СК 12
Здатність до розробки та реалізації індивідуальних психологічних програм цілеспрямованого впливу на свідомість і поведінку осіб, забезпечення професійної дієздатності під час виконання завдань в ризиконебезпечних ситуаціях.	СК 14
Здатність відновлювати психічні можливості особистості, що були втрачені внаслідок переживання екстремальних подій або непродуктивного переживання життєвої кризи, подолання у свідомості особистості уявлення про безвихідь становища, відновлення захисних сил організму, зміцнення активної особистісної позиції щодо психічного здоров'я та ефективної соціальної поведінки.	СК 15

Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. «ПРАКТИКУМ З ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ»

Змістовий модуль 1. Особливості організації роботи служби психологічного забезпечення ДСНС України

Тема №1. Психологічний супровід професійної діяльності персоналу ДСНС України в умовах війни.

Сутність поняття психологічного забезпечення службової діяльності в ДСНС України. Основні завдання психологічної служби ДСНС. Психологічний супровід службової діяльності персоналу ДСНС України. Принципи психологічної роботи з персоналом ДСНС України в умовах війни.

Тема №2. Психологічне вивчення персоналу ДСНС України.

Професійно-психологічний відбір кадрів для діяльності в екстремальних ситуаціях. Цілі професійно-психологічного відбору кандидатів на службу та навчання. Науково-методичне забезпечення заходів професійно-психологічного відбору. Основні етапи психологічного вивчення працівників ДСНС та їх зміст. Особливості професійно-психологічного відбору кандидатів на службу в

підрозділи ДСНС України та навчання в освітніх закладах ДСНС України. Порядок здійснення поглибленого психологічного вивчення кандидатів на керівні посади. Соціально-психологічні дослідження в колективі підрозділу цивільного захисту. Особливості вивчення соціально-психологічного клімату в пожежно-рятувальних підрозділах ДСНС України.

Тема №3. Організація надання екстреної психологічної допомоги постраждалим в надзвичайних ситуаціях. Особливості надання екстреної психологічної допомоги постраждалим з різними негативними психічними станами.

Загальна характеристика екстреної психологічної допомоги. Особливості принципів роботи психолога при наданні екстреної психологічної допомоги. Правила надання першої допомоги постраждалим. Профілактика чуток та панічного настрою серед населення в зоні надзвичайної ситуації. Алгоритми надання екстреної психологічної допомоги постраждалим, що постраждали внаслідок війни при проявленні симптомів страху, тривоги, плачу, істерики, апатії, рухового збудження, агресії, нервового тремтіння, ступору, галюцинацій в екстремальних ситуаціях.

Тема №4. Організація системи медико-психологічної реабілітації персоналу ДСНС.

Медико-психологічна реабілітація персоналу ДСНС України: поняття, завдання та напрямки. Основні принципи психологічної реабілітації. Практичні прийоми здійснення психологічної реабілітації персоналу ДСНС України.

Підсумкова модульна робота 1

Залік

МОДУЛЬ 2. «ПРАКТИКУМ З КРИЗОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ»

Змістовий модуль 2. Психологічна допомога особистості в гострий період розвитку травми після надзвичайної ситуації

Тема №5. Особливості надання психологічної допомоги постраждалим внаслідок психотравмівних ситуацій.

Типи психотравмівних ситуацій. Кризи життєвих втрат. Травми пережитого насильства. Особливості переживання стресових і травмівних ситуацій. Психотравмівні наслідки перебування в екстремальній ситуації. Форми та методи психотерапевтичної допомоги особистості в кризових та екстремальних ситуаціях. Психологічна профілактика психічних розладів в осіб, які пережили надзвичайну ситуацію. Особливості групової психокорекції гострих та посттравматичних стресових станів потерпілих у надзвичайних ситуаціях. Форми і методи психологічної роботи з психотравмою (психологічний дебрифінг, аутодебрифінг, група підтримки дітям та дорослим в гострому горі, програма подолання психічних травм дитинства та ін.). Стадії роботи з психотравмою: гостра фаза, фаза корекції і реабілітації. Мета, специфіка та завдання основних напрямків комплексної реабілітації постраждалих у надзвичайній ситуації. Мас-медіа як простір психологічної допомоги.

Тема №6. Психологічна допомога людині у стані горя. Психологічна допомога жертвам війни.

Психологія горя та стадії його переживання. Ускладнене горе. Психологічна

Змістовий модуль 2. Психологічна допомога особистості в гострий період розвитку травми після надзвичайної ситуації						
Тема 5. Особливості надання психологічної допомоги постраждалим внаслідок психотравмівних ситуацій.	20	2	6	-	12	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 6. Психологічна допомога людині у стані горя. Психологічна допомога жертвам війни.	20	2	6	-	12	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 7. Психологічна допомога дітям із травмивним досвідом.	20	2	6	-	12	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
<i>Разом за змістовим модулем 2.</i>	60	6	18	-	36	-
Підсумкова модульна робота	7	-	-	2	5	письмові завдання
Разом за модуль 2	73	6	18	2	41	-
Іспит	-	-	-	-	-	-
ВСЬОГО	135	14	30	6	85	-

* Примітка: самостійна робота здійснюється за методичними рекомендаціями щодо організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Практикум з екстремальної та кризової психології».

Розподіл дисциплін у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (заочна форма: дистанційна)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин за формами навчання					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практ. заняття	семінар. заняття	самостійна робота*	Поточний контроль
МОДУЛЬ 1. ПРАКТИКУМ З ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ						
Змістовий модуль 1. Особливості організації роботи служби психологічного забезпечення ДСНС України						
Тема 1. Психологічний супровід професійної діяльності персоналу ДСНС України в умовах війни.	16	2	-	-	14	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 2. Психологічне вивчення персоналу ДСНС України.	14	-	-	-	14	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 3. Організація надання екстреної психологічної допомоги постраждалим в надзвичайних ситуаціях. Особливості надання екстреної психологічної допомоги постраждалим з різними негативними психічними станами.	16	2	-	-	14	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 4. Організація системи медико-психологічної реабілітації	19	2	-	-	17	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання

персоналу ДСНС.						
<i>Разом за змістовим модулем 1.</i>	65	6	-	-	59	-
Підсумкова модульна робота	-	-	-	-	-	письмові завдання
Разом за модуль 1	65	6	-	-	59	-
Залік	2	-	2	-	-	-
МОДУЛЬ 2. ПРАКТИКУМ З КРИЗОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ						
Змістовий модуль 2. Психологічна допомога в гострий період розвитку травми після надзвичайної ситуації						
Тема 5. Особливості надання психологічної допомоги постраждалим внаслідок психотравмівних ситуацій.	24	2	2	-	20	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 6. Психологічна допомога людині у стані горя. Психологічна допомога жертвам війни.	22	2	-	-	20	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 7. Психологічна допомога дітям із травмивним досвідом.	22	2	-	-	20	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
<i>Разом за змістовим модулем 2.</i>	68	6	2	-	60	-
Підсумкова модульна робота	-	-	-	-	-	письмові завдання
Разом за модуль 2	68	6	2	-	60	-
Іспит	-	-	-	-	-	-
ВСЬОГО	135	12	4	-	119	-

* Примітка: самостійна робота здійснюється за методичними рекомендаціями щодо організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Практикум з екстремальної та кризової психології».

Індивідуальні завдання (орієнтовна тематика індивідуальних завдань)

Індивідуальні завдання можуть виконуватись здобувачами як під час практичних занять, так і під час самостійної роботи. Формами виконання індивідуальних завдань є: написання рефератів, аналізу практичних та проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень та ін.

Тематика індивідуальних занять, що наведена у програмі є орієнтовною. Здобувачам надається право вільного вибору теми індивідуальної роботи, що повинна відповідати таким критеріям як: актуальність та відповідність завданням навчальної дисципліни.

Детальний опис форм, вимоги до виконання та критерії оцінювання індивідуальних завдань здобувачів викладені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти на кафедрі психології діяльності в особливих умовах.

1. Розкрийте загальну характеристику психологічної роботи в ДСНС

України.

2. Проаналізуйте теоретико-методологічні передумови оволодіння професією психолога ДСНС України.

3. Розкрийте критерії ефективності психологічної роботи та професійної діяльності психолога ДСНС України.

4. Обґрунтуйте нормативно-правову основу психологічної роботи в ДСНС України.

5. Проаналізуйте яким чином здійснюється психологічне вивчення персоналу ДСНС України.

6. Розкрийте особливості вивчення соціально-психологічного клімату в пожежно-рятувальних підрозділах ДСНС України.

7. Розкрийте засоби психологічного вивчення працівників і трудового колективу ДСНС України.

8. В чому полягає сутність та зміст психологічного забезпечення екстремальної діяльності працівників ДСНС України?

9. Розкрийте організаційні аспекти надання екстреної психологічної допомоги в надзвичайних ситуаціях.

10. Опишіть методи психодіагностики психічних розладів в зоні надзвичайної ситуації.

11. В чому полягає екстрена психологічна допомога населенню в екстремальних ситуаціях?

12. Розкрийте особливості надання екстреної психологічної допомоги постраждалим з різними негативними психічними станами.

13. Проаналізуйте особливості самопомоги при гострих реакціях на стрес.

14. Зробіть порівняльний аналіз дебрифінгу як методу психологічної корекції посттравматичних стресових розладів та аутодебрифінгу.

15. Розкрийте прийоми самостійної роботи клієнта між зустрічами з психологом.

16. Проаналізуйте аутодебрифінг та психобіографічний дебрифінг як індивідуально-груповий варіант дебрифінгу.

17. Охарактеризуйте метод «група психологічної підтримки».

18. В чому полягають особливості вторинної травми та синдрому вигорання психолога ДСНС України.

19. Розкрийте основні засоби надання психологічної допомоги в період кризи.

20. Розробіть буклет та презентуйте психологічної допомоги як форми психологічного просвітлення.

21. Розкрийте особливості супервізії як форми допомоги психологу.

22. У чому полягає психологічне супроводження як модель психологічної допомоги в період кризи?

23. Назвіть особливості психологічної саморегуляція як засобу підвищення ефективності діяльності.

24. Розкрийте особливості надання психологічної допомоги призначеному керівникові при входженні в нову посаду.

25. В чому полягає участь психолога в атестації працівників?

26. Опишіть порядок здійснення поглибленого психологічного вивчення кандидатів на керівні посади.

27. Розкрийте особливості методу опитування як одного з основних засобів психологічного вивчення працівників ДСНС України.

28. Охарактеризуйте особливості використання соціометричної методики при вивченні підрозділів ДСНС.

29. Розробіть план нестандартизованого інтерв'ю для отримання первинної інформації про кандидата на посаду.

30. Обґрунтуйте доцільність використання спостереження і тестування як засобів психологічного вивчення працівників ДСНС України.

31. Проаналізуйте психологічні особливості формування психологічної готовності персоналу ДСНС України до проведення оперативних дій в умовах воєнного стану.

32. Розкрийте психологічні складові екстремальної надійності персоналу ДСНС України.

33. Охарактеризуйте шляхи та засоби збереження, підтримки та відновлення працездатності персоналу ДСНС України в пост екстремальний період.

34. Проаналізуйте фактори, що впливають на формування стратегій стрес-долаючої поведінки персоналу ДСНС України.

35. Розкрийте психологічні особливості бойового стресу персоналу ДСНС України.

36. Охарактеризуйте психотехніки корекційної роботи з посттравматичними розладами.

37. Запропонуйте практичні психотерапевтичні підходи у допомозі при подоланні посттравматичних стресів.

38. Проаналізуйте особливості соціально-психологічної допомоги рятувальникам ДСНС України, які пережили полон.

Перелік завдань для підготовки до модульної контрольної роботи (Модуль 1 «Практикум з екстремальної психології»)

1. Розкрийте сутність поняття психологічної роботи ДСНС України та основні етапи її розвитку.

2. Назвіть основні психологічні проблеми, на вирішення яких спрямована психологічна робота в умовах війни.

3. Розкрийте задачі психологічної роботи в структурі ДСНС України в умовах війни.

4. Проаналізуйте проблеми з якими стикаються курсанти (студенти) при адаптації до посади психолога після вищого закладу освіти.

5. Назвіть основні фактори, які ускладнюють процес становлення психологів як спеціалістів.

6. Охарактеризуйте проблему оцінки ефективності роботи психолога ДСНС України.

7. Назвіть формальні показники діяльності служби психологічного забезпечення ДСНС України.

8. Проаналізуйте основні умови, що забезпечують об'єктивність і всесторонність оцінки професійної діяльності психолога ДСНС України.

9. Охарактеризуйте професійну компетентність психолога, її основні показники.

10. Визначте нормативно-правову основу психологічної роботи в ДСНС України.

11. Розкрийте функціональні обов'язки психолога ДСНС України.

12. Назвіть права психолога в системі ДСНС України.

13. Охарактеризуйте, за що відповідає та повинен знати психолог в системі ДСНС України.

14. Розкрийте цілі та задачі психологічного вивчення особового складу ДСНС України.

15. Назвіть особливості професійно-психологічного відбору особового складу на службу в ДСНС України.

16. Розкрийте перелік методик, які використовуються для відбору на службу.

17. У чому полягає психологічне супроводження професійної діяльності фахівців ДСНС України?

18. Визначте порядок проведення психологічної підготовки персоналу ДСНС.

19. Розкрийте особливості професійно-психологічного відбору кандидатів на навчання в освітні заклади ДСНС України.

20. Розкрийте психологічні особливості консультування працівників, які перебувають у резерві кадрів на висунення.

21. Проаналізуйте особливості консультування психологом керівника підрозділу при розгляді кандидата для заміщення посади.

22. Розкрийте алгоритм вивчення СПК психологом в підрозділі ДСНС.

23. Розробіть практичні рекомендації щодо покращення або підтримання СПК на належному рівні.

24. Назвіть основні положення та вимоги до кабінету психологічного розвантаження особового складу ДСНС.

25. Назвіть, що повинний робити психолог на етапі підготовки до екстремальних подій?

26. Опишіть, які завдання вирішує психолог в ході екстремальних ситуацій?

27. Назвіть, які завдання вирішує психолог після завершення екстремальних подій?

28. У чому полягає профілактика чуток в зоні надзвичайної ситуації?

29. У чому полягає профілактика панічного настрою серед населення в зоні надзвичайної ситуації?

30. Яка ціль і способи взаємодії психолога з іншими посадовими особами системи ДСНС під час надзвичайної ситуації?

31. Назвіть ціль і особливості діагностичної експрес-бесіди в зоні надзвичайної ситуації.

32. Розкрийте ціль і особливості візуальної експрес-діагностики в зоні надзвичайної ситуації.

33. Охарактеризуйте основні психологічні особливості надзвичайної ситуації.

34. Розкрийте загальну характеристику екстреної психологічної допомоги.

35. Охарактеризуйте основні психологічні періоди розвитку надзвичайної ситуації.

36. Розкрийте організаційну схему діяльності спеціалістів психологічної служби на місці надзвичайної ситуації.

37. Назвіть основні принципи роботи психологів при наданні екстреної психологічної допомоги постраждалим в умовах війни.

38. Розкрийте правила надання першої психологічної допомоги постраждалим в умовах війни.

39. Розкрийте правила ослаблення психологічної напруженості серед населення.

40. Охарактеризуйте особливості надання психологічної допомоги дитині після надзвичайної ситуації.

41. Охарактеризуйте особливості надання екстреної психологічної допомоги постраждалим, які знаходяться в ізоляції.

42. Розкрийте особливості надання психологічної допомоги населенню при відчутті страху та тривоги в екстремальних ситуаціях.

43. Розкрийте особливості надання екстреної психологічної допомоги населенню при плачі та істеричі в екстремальних ситуаціях.

44. Розкрийте особливості надання екстреної психологічної допомоги населенню при апатії та руховому збудженні в екстремальних ситуаціях.

45. Розкрийте особливості надання психологічної допомоги населенню при нервовому тремтінні та ступорі в екстремальних ситуаціях.

46. Розкрийте особливості надання екстреної психологічної допомоги населенню при галюцинаціях та агресії в екстремальних ситуаціях.

47. Розкрийте універсальні методи самопомоги при гострих реакціях на стрес.

48. Розкажіть про прийоми самопомоги при відчутті страху та тривоги.

49. Розкажіть про прийоми самопомоги при плачі та агресії.

50. Розкажіть про прийоми самопомоги при істеричі та апатії.

51. Розкажіть про прийоми самопомоги при нервовому тремтінні та руховому збудженні.

52. Охарактеризуйте особливості роботи позаштатної мобільної групи екстреної психологічної допомоги.

53. Назвіть перелік речей та спорядження для надання екстреної психологічної допомоги (склад «валізи психолога»).

**Перелік завдань для підготовки до іспиту
(Модуль 2 «Практикум з кризової психології»)**

1. Розкрийте типи психотравмівних ситуацій.
2. Охарактеризуйте кризи життєвих втрат.
3. Проаналізуйте та розкрийте травми пережитого насильства.
4. Проаналізуйте особливості переживання стресових і травмівних ситуацій.
5. Розкрийте психотравмівні наслідки перебування в екстремальній ситуації.
6. Форми та методи психотерапевтичної допомоги особистості в кризових та екстремальних ситуаціях.
7. Психологічна профілактика психічних розладів в осіб, які пережили надзвичайну ситуацію.
8. Особливості групової психокорекції гострих та посттравматичних стресових станів потерпілих у надзвичайних ситуаціях.
9. Форми і методи психологічної роботи з психотравмою (психологічний дебрифінг, аутодебрифінг, група підтримки дітям та дорослим в гострому горі, програма подолання психічних травм дитинства та ін.).
10. Загальна характеристика психологічного дебрифінгу.
11. Завдання та структура психологічного дебрифінгу.
12. Охарактеризуйте метод аутодебрифінгу.
13. Розкрийте суть психобіографічного дебрифінгу.
14. Розкрийте загальну характеристику методу «група підтримки».
15. Розкрийте принципи роботи в «групі підтримки».
16. Охарактеризуйте стадії роботи з психотравмою: гостра фаза, фаза корекції і реабілітації.
17. В чому полягає мета, специфіка та завдання основних напрямків комплексної реабілітації постраждалих у надзвичайній ситуації?
18. Проаналізуйте особливості мас-медіа як простору психологічної допомоги.
19. Охарактеризуйте особливості психології горя та стадії його переживання.
20. Розкрийте поняття ускладненого горя.
21. Охарактеризуйте особливості психологічної допомоги людині, яка переживає горе.
22. Визначте та охарактеризуйте сучасні напрями психологічної допомоги при кризових станах особистості.
23. Розкрийте особливості кризи як соціально-психологічної ситуації, визначте її суб'єктивні та об'єктивні характеристики.
24. Розкрийте етапи кризових станів та типові реакції людини на кризову ситуацію.

25. Проаналізуйте залежність психологічних особливостей особистості та її реакції на кризову ситуацію.

26. Розкрийте особливості функціонування психологічного захисту особистості в умовах переживання кризи.

27. Визначте та охарактеризуйте конструктивне та деструктивне вирішення проблем кризових станів.

28. Наведіть типологізацію та періодизацію криз особистості.

29. Визначте передумови та основні чинники розвитку криз.

30. Охарактеризуйте фази психологічних криз та основні підходи до класифікації криз.

31. Розкрийте схему психологічного втручання при кризі.

32. Проаналізуйте вплив різних видів насилля на особистість.

33. Розкрийте сутність психологічної допомоги у ситуації насилля та вимушеного переміщення населення.

34. Проаналізуйте психологічні особливості допомоги жертвам війни.

35. Духовно-психологічна реабілітація ветеранів війни.

36. Розкрийте особливості надання психологічної допомоги ветеранам із проблемами залежності від психоактивних речовин.

37. В чому полягають особливості реагування дітей на травматичну стресову подію?

38. Розкрийте особливості використання малювання при роботі з дітьми в травматичних ситуаціях.

39. Охарактеризуйте особливості індивідуальної консультативної роботи з дітьми, які пережили травматичну ситуацію з використанням психомалюнка.

40. Розкрийте принципи надання психологічної допомоги дитині, яка пережила насильство.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

– методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, інструктаж); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (практична робота, виїзні заняття);

– методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний;

– методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається: проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;

– інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів;

інтерактивні методи; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;

- науково-дослідна робота;
- самостійна робота.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, іспит, командні проекти, реферати, презентація власних досліджень, виконання практичних завдань на психолого-тренувальному комплексі, смузі психологічної підготовки, участь у тактико-спеціальних навчаннях.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі: фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, практичних завдань на смузі психологічної підготовки, психолого-тренувальних та тренажерних комплексах, проєктної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку та іспиту.

Розподіл балів, які отримують здобувачі очної форми, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є: залік

Розподіл балів							
Модуль 1							
Поточний контроль та самостійна робота				Індивідуальні завдання	Модульна контрольна робота	Залік	Сума балів
Змістовий модуль 1							
T1	T2	T3	T4				
до 5	до10	до 10	до 5	до 50	T.T. 1-4	-	100
					до 20		

Розподіл балів, які отримують здобувачі заочної форми навчання, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є: залік

Розподіл балів							
Модуль 1							
Поточний контроль та самостійна робота				Індивідуальні завдання	Модульна контрольна робота	Залік	Сума балів
Змістовий модуль 1							
T1	T2	T3	T4				
-	-	-	-				

Розподіл балів, які отримують здобувачі очної форми, за результатами

опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є: іспит

Розподіл балів						
Модуль 2						
Поточний контроль та самостійна робота			Індивідуальні завдання	Модульна контрольна робота	Іспит	Сума балів
Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	до 10	T.T. 1-3	до 30	100
до 15	до 15	до 15		до 15		

Розподіл балів, які отримують здобувачі заочної форми навчання, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є: іспит

Розподіл балів						
Модуль 2						
Поточний контроль та самостійна робота			Індивідуальні завдання	Модульна контрольна робота	Іспит	Сума балів
Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	до 30	T.T. 1-3	до 30	100
до 10	-	-		до 30		

Примітка: за виконання творчих робіт з навчальної дисципліни здобувачу можуть нараховуватися додаткові, заохочувальні бали. Сума заохочувальних балів не має перевищувати 20. Максимально можлива сума підсумкової оцінки з дисципліни (з урахуванням додаткових заохочувальних балів) – 100 балів. Види творчих робіт та критерії щодо їх оцінювання наведені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти на кафедрі психології діяльності в особливих умовах (розділ «Оцінювання творчих робіт»).

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському (практичному) занятті. Він передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу).

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському (практичному) занятті дисципліни здійснюється в діапазоні від 0 до 5 балів:

5 балів – завдання виконане, відповідь вірна, наведено переконливу аргументацію.

4 бали – завдання виконане, відповідь вірна, але обґрунтування відповіді недостатнє.

3 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, допущені незначні помилки.

2 бали – завдання виконане частково, допущені значні помилки.

1 бал – завдання виконане на рівні окремих фрагментів.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання. При виконанні

практичних завдань оцінюється вміння правильно підібрати психодіагностичний комплекс, технології психологічної допомоги та вміння їх застосовувати на практиці.

Модульна контрольна робота є складовою підсумкового контролю і здійснюється шляхом проведення письмової контрольної роботи у межах залікового модулю дисципліни.

Модуль 1. Кожен варіант підсумкової модульної роботи 1 складається з двох теоретичних завдань та одного ситуаційного завдання. Відповіді на поставленні завдання повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів очної форми навчання при виконанні модульної роботи 1.

Підсумкова модульна робота 1 оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів: теоретичні завдання: вага одного правильно вирішеного теоретичного завдання становить 5 балів, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх теоретичних завдань становить 10 балів. Ситуаційне (творче) завдання: максимальна кількість балів за вирішення ситуаційного завдання становить 10 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється особиста позиція на проблемну ситуацію (4 бали), самостійність її вирішення (4 бали) та творчий підхід (2 бали).

Критерії оцінювання знань здобувачів заочної форми навчання при виконанні модульної роботи 1.

Підсумкова модульна робота 1 здобувачів заочної форми навчання оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів: теоретичні завдання: вага одного правильно вирішеного теоретичного завдання становить 5 балів, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх теоретичних завдань становить 10 балів. Ситуаційне (творче) завдання: максимальна кількість балів за вирішення ситуаційного завдання становить 10 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється особиста позиція на проблемну ситуацію (4 бали), самостійність її вирішення (4 бали) та творчий підхід (2 бали).

Модуль 2. Кожен варіант підсумкової модульної роботи 2 для здобувачів очної та заочної форми навчання складається з двох теоретичних завдань та одного ситуаційного завдання. Відповіді на поставленні завдання повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів очної форми навчання при виконанні модульної роботи 2.

Підсумкова модульна робота 2 оцінюється в діапазоні від 0 до 15 балів: теоретичні завдання: вага одного правильно розв'язаного завдання становить 5 балів, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх теоретичних завдань становить 10 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється глибина знань навчального матеріалу (до 2 балів); аргументованість відповіді (до 2 балів); чіткість та лаконічність відповіді (до 1 бала). Ситуаційне завдання: максимальна кількість балів за вирішення ситуаційного завдання становить 5 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється особиста позиція на проблемну ситуацію (до 3 балів), чіткість та лаконічність відповіді (до 3 балів), та творчий підхід (до 2 балів).

Критерії оцінювання знань здобувачів заочної форми навчання при виконанні модульної роботи 2.

Підсумкова модульна робота 2 оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів: теоретичні завдання: вага одного правильно вирішеного теоретичного завдання становить 10 балів, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх теоретичних завдань становить 20 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється глибина знань навчального матеріалу (до 5 балів); аргументованість відповіді (до 3 балів); чіткість та лаконічність відповіді (до 2 бала). Ситуаційне завдання: максимальна кількість балів за вирішення ситуаційного завдання становить 10 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється особиста позиція на проблемну ситуацію (до 5 балів), чіткість та лаконічність відповіді (до 2 балів) та творчий підхід (до 3 балів).

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання та передбачає перевірку засвоєння здобувачами теоретичного та практичного матеріалу дисципліни, розвитку їх творчого мислення, набутих знань, умінь та навичок і їх застосування під час вирішення практичних завдань. Здійснюється шляхом складання здобувачами *усного іспиту* за екзаменаційними білетами встановленої форми, комплект яких повинен становити 120% від кількісного складу навчальної групи.

Зміст завдань підсумкового контролю формується відповідно до програми навчальної дисципліни, відповіді на які повинні відображати вільне володіння здобувачами обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Тривалість усного іспиту для одного здобувача не повинна перевищувати 0,5 години (з врахуванням часу на підготовку та відповідь здобувача). Для уточнення рівня володіння матеріалом дисципліни екзаменатор може задавати додаткові питання.

Здобувач допускається до складання підсумкового контролю, якщо він виконав усі види обов'язкових робіт, що передбачені робочою програмою дисципліни.

У разі отримання незадовільної оцінки, перескладання іспиту з дисципліни допускається не більше двох разів.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» або інших відповідних сигналів оповіщення іспит переривається та продовжується вже після відбою.

Критерії оцінювання знань здобувачів на підсумковому контролі у формі іспиту (оцінюється від 0 до 30 балів):

30 балів – здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст поставлених завдань;

29-20 бали – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрив зміст поставлених завдань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

19-10 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

9-1 балів – здобувач частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту поставлених завдань.

У разі не згоди із результатом підсумкового контролю або порушенням процедури його проведення здобувач має право на їхнє оскарження. Порядок такого оскарження викладений у Положенні про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України.

Оцінювання самостійної роботи. Результати самостійної роботи спеціально не оцінюються, але виявляються під час діагностики знань з навчальної дисципліни. Навчальний матеріал дисципліни, засвоєний у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль, передбачений робочим навчальним планом, разом з іншим навчальним матеріалом дисципліни і оцінюється за критеріями відповідного підсумкового контролю.

Оцінювання індивідуальних завдань здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних занять, навчальних практик/практичних занять, контролюється під час модульного та підсумкового контролів. Оцінювання індивідуальних завдань у першому семестрі вивчення дисципліни здобувачів: очної форми навчання здійснюється в діапазоні від 0 до 50 балів, заочної – від 0 до 50 балів; у другому семестрі, здобувачів: очної форми навчання здійснюється в діапазоні від 0 до 10 балів, заочної – від 0 до 30 балів і залежать від форми виконання індивідуального завдання, наприклад:

Реферат, доповідь: 3 бали – у роботі здобувачі правильно виокремили основні положення з різних джерел, логічно та структурно об'єднали їх, коротко проаналізували та зробили ґрунтовні узагальнюючі висновки. Дотримано усі вимоги щодо структурної побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що включає вітчизняні та іноземні літературні джерела;

2 бали – у роботі здобувачі в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерела, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Дотримано більшість вимог щодо структурної

побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що складається лише з вітчизняних літературних джерел;

1 бал – у роботі здобувачі фрагментарно виокремили основні положення кожного з джерела, не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Не дотримано вимог щодо структурної побудови роботи. Список використаної літератури оформлений не вірно або відсутній;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Підготовка огляду певної наукової проблеми/аналізу ситуації:

5 балів – робота виконана у повному обсязі із чітким дотриманням визначеної структури. Робота містить ґрунтовний аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

4 бали – робота виконана у повному обсязі із дотриманням визначеної структури за виключенням деяких елементів. Робота містить аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

3 бали – робота виконана частково із дотриманням визначеної структури, що містить більшість необхідних елементів. Робота містить поверхневий аналіз, висновки та окремі рекомендації з порушеної проблеми;

2 бали – робота виконана частково. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, окремі висновки. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, висновки зроблені не вірно. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Есе: 3 бали – здобувач створює оригінальний за думкою та оформленням письмовий твір відповідно до навчальної ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; вправно формулює тезу; аналізує різні погляди на той самий предмет, наводить доречні аргументи, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних психологічних проблем; приклади переконливі, конкретизовані; цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу); висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів;

2 бали – здобувач самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; наводить доречні аргументи; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі виявлені недоліки за двома показниками: тезу чітко не сформульовано, відсутність виразної особистісної позиції, належної її аргументації;

1 бал – побудований текст характеризується фрагментарністю; сформульована теза не відповідає запропонованій темі; наведені аргументи не є доречними; прикладів немає або вони не є доречними;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Групова презентація: 3 бали – усі ідеї подані таким чином, що демонструють глибокі знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації чітко визначена і добре розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, організована. Дотримані прийняті норми культури презентації, автори творчо підійшли до її оформлення. Робота не переобтяжена текстом. Наявні гіперпосилання працюють коректно. Усі учасники групи беруть активну участь у висвітленні презентації;

2 бали – більша частина ідей подані таким чином, що демонструють значні знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації доволі чітко визначена і задовільно розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, у достатній мірі організована. Дотримані прийняті норми культури презентації. Робота дещо переобтяжена текстом, що ускладнює її сприйняття. Наявні гіперпосилання працюють. Переважна більшість учасників групи беруть участь у висвітленні презентації;

1 бал – більшість ідей у презентації виражені нечітко. Тема визначена нечітко і розроблена з помилками. Презентація має порушену структуру або взагалі її не має. Зустрічається багато порушень прийнятих норм культури проведення презентації. Окремі учасники групи або лише один з них може пояснити викладені ідеї;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної не доброчесності;

Проектна діяльність: 5 балів – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. Наявний творчий підхід до вирішення проблеми. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Обґрунтовано використано доцільні методи. Містяться відповідні висновки з якісними і кількісними даними. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач вільно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання;

4 бали – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з незначними помилками;

3 бали – робота виконана. У роботі визначено об'єкт та предмет дослідження, що потребують уточнення. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить ілюстраційний матеріал, дещо перевантажений текстом, доповідач переважно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з помилками.

2 бали – робота виконана частково. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження. Використані методи переважно вжито доцільно. Містяться часткові висновки. Презентація проекту перевантажена текстом, доповідач слабо орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з грубими помилками;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. У роботі невірно

визначено об'єкт та предмет дослідження або вони відсутні. Використані методи недоцільні. Містяться часткові висновки. Презентація проекту відсутня, доповідач не орієнтується у поданому матеріалі;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної не доброчесності.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних завдань, попередня підготовка до семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Беззастережне дотримання під час занять правил безпеки, вимог охорони праці, санітарно-гігієнічних норм та протиепідемічних заходів.

3. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

4. Здобувачі освіти мають право на визнання результатів навчання з дисципліни, набутих у неформальній та/або інформальній освіті.

5. Здобувачі освіти мають право на оскарження результатів підсумкового контролю з дисципліни або процедури його проведення.

6. Здобувачі освіти мають право на самостійний вибір форм і проблематики індивідуальних завдань.

7. При виконанні індивідуальної роботи здобувачі освіти зобов'язані дотримуватись політики академічної доброчесності. У разі виявлення фактів порушення політики здобувачі несуть персональну відповідальність згідно із законодавством України та нормативними документа НУЦЗ України.

Рекомендовані джерела інформації

Нормативні документи

1. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 565 (зі змінами).

2. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія» для підготовки бакалавра в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія. Черкаси: НУЦЗ України.

Базова література

1. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану: навч. посіб. / за ред. М. Ковалю. Львів: ЛДУБЖД, 2023. 308 с.

2. Наказ МВС України від 31.08.2017 р. № 747 «Про затвердження Порядку психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій».

3. Оніщенко Н. В. Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти : монографія. 2014. 584 с.

4. Психологічні наслідки перебування рятувальників у зоні проведення антитерористичної операції: монографія; за ред. Н.В. Оніщенко, О.В. Тімченко. Харків: ФОП Панов А.М., 2019. 176 с.
5. Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В. Психологічна робота з військовослужбовцями - учасниками АТО на етапі відновлення: Методичний посібник. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2017. 282 с.
6. Маккей М., Феннінг П., Пул Е., Зуріта О. Зцілення емоційного болю. Техніки процесно-орієнтованої КПТ для подолання смутку, страху, тривоги й сорому та досягнення спокою та життєстійкості. Робочий зошит. Київ.: «Науковий світ», 2025. 272 с.
7. Мельничук О.Б. Основи психоконсультування та психокорекції. Навчальний посібник, - 3-тє вид. Київ: Каравела, 2022. 390 с.
8. Психолого-корекційний практикум травм війни : навчальний посібник / Іван Сулятицький, Катерина Островська, василь Осьодло та інші. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 396 с.
9. Психологія екстремальних та кризових ситуацій / Романовський О. Г., Черкашин А. І., Грень Л.М. та ін. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 356 с.
10. Розов В.І. Психологія екстремальних ситуацій. Київ : вид-во «Каравела», 2025. 711 с.
11. Стрес-асоційовані розлади здоров'я в умовах збройного конфлікту : монографія / В.С. Гічун, А.Г. Кириченко, В.М. Корнацький, Г.В. Мясников, С.А. Найда, В.І. Осьодло, В.В. Стеблюк, А.В. Швець. Дніпро: Акцент ПП, 2019. 324 с.
12. Фомич М.В., Кришталь М.А., Мохнар Л.І., Дячкова О.М., Чередниченко Т.В. Сучасні форми та методи роботи психолога в кабінеті психологічного розвантаження персоналу ДСНС України: монографія. Черкаси: видавець Вовчок О.Ю., 2023. 198 с.

Допоміжна

1. Кодекс цивільного захисту України : закон України, 02.10.2012 р., № 5403-VI. URL: <http://surl.li/fiacab>.
2. Мороз Р.А. Психологія травмуючих ситуацій та надання психологічної допомоги: методичні рекомендації. Миколаїв: Іліон, 2016. 224 с.
3. Малхазов О.Р. Розвиток емоційної стійкості в осіб, що переживають наслідки травматичних подій : монографія. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2022. 215 с.
4. Оніщенко Н.В. Екстрена психологічна допомога в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти : монографія. Харків : Право, 2014. 584 с.
5. Оніщенко Н.В., Платонов В.М. Професіографічний аналіз діяльності піротехнічних підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій: монографія. Харків: ФОП Панов А. М., 2024. 144 с.
6. Психолого-корекційний практикум травм війни : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 396 с.

7. Протоколи надання психологічної підтримки та допомоги персоналу ДСНС та членам їх сімей: посібник / Кердивар В.В., Овсяннікова Я.О., Перелигіна Л.А., Платонов В.М., Похілько Д.С. Харків: Факт, 2024. 154 с.

8. Сабліна Н. Життя після втрати. Психологічне консультування складних запитів: горе та втрата: навч.-терапевт. посіб. Вінниця, 2024. 120 с.

9. Стрес-асоційовані розлади здоров'я в умовах збройного конфлікту : монографія. Дніпро : Акцент ПП, 2019. 324 с.

10. Титаренко Т.М. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій. Київ : КНТ, 2023. 218 с.

11. Юр'єва Л.М., Мамчур О.Й., Огоренко В.В., Єрчкова Н.О. Кризові стани в сучасних умовах: діагностика, корекція та профілактика. Київ : Видавництво ТОВ «Галерея Принт», 2017. 174 с.

Інформаційні ресурси

1. Кризова психологія : навч. посіб. / за ред. О.В. Тімченка. Харків : НУЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2010. 383 с. URL: <http://surl.li/kjrgn>.

2. Наказ МВС України від 31.08.2017, № 747 «Про затвердження Порядку психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій». URL: <https://cutt.ly/ITk0vqW>.

3. Психологія екстремальних та кризових ситуацій / Романовський О. Г., Черкашин А. І., Грень Л.М. та ін. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 356 с. URL: <https://surl.li/tuvzzr>

Розробник:

доцент кафедри психології
діяльності в особливих умовах
кандидат педагогічних наук
МОХНАР

Людмила